

РЕШЕНИЕ

№ 912

гр. София, 22.07.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ТО VI-20, в публично заседание на двадесет и седми април през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Татяна Костадинова

при участието на секретаря Габриела М. Владова Боботилова като разгледа докладваното от Татяна Костадинова Търговско дело № 20211100902763 по описа за 2021 година

Предявени са искове с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД и чл. 86 ЗЗД.

Ищецът „П.Г.Х.“ ООД твърди, че на 05.07.2019 г. сключил с ответника „Т. Б.“ АД договор за Б.ов кредит № 040-286-001, по силата на който получил кредит - овърдрафт в общ размер от 3 100 000 лв., срещу задължението да върне заетата сума до 20.01.2021 г. В договора било посочено, че при предсрочно погасяване на кредита кредитополучателят дължал „комисионна“, чийто размер бил различен според произхода на средствата, послужили за погасяването (1 % от погасения дълг, ако средствата били собствени, и 3 % при погасяване със заемни средства). Ищецът сочи, че през септември 2020 г. погасил предсрочно кредита в резултат от генериране на приходи от търговската си дейност и поради това следвало да заплати „комисионна“ в размер от 1 % или 31 000 лв. Ответникът обаче заявил, че средствата за погасяване произхождали от договор за кредит, сключен с друга Б.а от свързано с ищеца лице, и настоял за заплащане на „комисионна“ в размер от 3 % (93 000 лв.), намалена единствено с вече платената такса за управление на кредита (9 300 лв.). Така сумата от 83 700 лв. била едностранно събрана от Б.ата от поддържаната при нея сметка на ищеца. Тъй като кредитът бил предсрочно погасен изцяло със собствени средства, ищецът счита, че плащането на „комисионна“ над 1 % било недължимо – при начална липса на основание. В хода на процеса заявява и твърдение, че ако плащането имало неустоечен характер, то клаузата, с която се уговарял различен размер на неустойката според произхода на средствата, била нищожна, тъй като евентуалните вреди от предсрочното погасяване били еднакви, независимо от това с какви средства е извършено погасяването. Въз основа на всичко изложено ищецът моли съда да осъди ответника да му върне сумата от 52 700 лв., представляваща разликата между удържаната сума (83 700 лв.) и действително дължимата (31 000 лв.), както и сумата от 3 366,94 лв., представляваща лихва за забава за периода 11.09.2020 г. (датата на получаване на недължимата сума) – 28.04.2021 г. Претендира законна лихва и разноски.

Ответникът „Т. Б.“ АД оспорва иска за главница при твърдението, че кредитът бил предсрочно погасен със заемни средства. Соци, че фактурите, по които ищецът твърди да е

получавал насочените към погасяване на дълга плащания, обективирали отношения със свързани с ищеца лица, а и плащанията по част от тези фактури били извършени в отклонение от уговореното между съконтрагентите, а именно по сметката, открита при ответника и служеща за погасяване на кредита, вместо по посочената в тях сметка в друга Б.а. Свързаността на лицата създавала условия за преразпределение на паричните потоци към дадено лице от свързаната група, даване на вътрешни заеми, вземане на решения за допълнителни парични вноски и т.н. Плащанията от третите лица били с основания, формулирани общо, без посочване на конкретни фактури, както и без данни за реална размяна на стоки. Ответникът поддържа също, че преди погасяване на кредита между страните били проведени срещи, на които ищецът обявил намерението си да рефинансира процесния кредит чрез друга Б.а и с оглед на това поискал опрощаване или намаляване на „комисионната“ за предсрочно погасяване от 3 %. При извършената от Б.ата проверка по повод направеното искане било установено, че ищецът и неговият съдлъжник дали съгласие да бъдат съдлъжници по договор за кредит, сключен с друга Б.а („Б.а ДСК“ АД) от свързано с ищеца лице, като наред с това го обезпечили и с ипотека върху имоти, служещи за обезпечаване и на процесния кредит. Така било нарушено задължението по договора да не се встъпва в нов финансов дълг без съгласието на Б.ата, както и без нейно съгласие да не се обременява имущество, служещо за обезпечението ѝ. Не било извършено и уведомяване на Б.ата относно новопоетите финансови ангажименти към третото лице. По този начин ищецът целял да укрие механизма на своето финансиране, вместо да следва утвърдената Б.ова практика при рефинансиране за изискване на потвърждаващо писмо относно дълга и условията за погасяване и освобождаване на обезпеченията. Въпреки отправената покана ищецът не предоставил и изисканите от ответника документи, удостоверяващи сочения от него произход на средствата. Напротив, установявало се, че една голяма част от средствата за погасяване (982 328,32 лв.) постъпила именно като плащане от свързаното с ищеца лице-кредитополучател по договора с „Б.а ДСК“ АД. Наред изложеното ответникът поддържа и че удържаната сума нямала неустоечен характер и спрямо нея не можело да се преценяват нито валидност, нито прекомерност по критерии, приложими за неустойката. Въз основа на всички аргументи ответникът моли съда да отхвърли исковете. Не претендира разноски.

Съдът, като съобрази събраните доказателства, достигна до следните фактически и правни изводи:

По иска с правно основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД:

Предявеният иск е за връщане на недължимо удържана сума като „комисионна“ за предсрочно погасяване на договор за кредит.

Безспорно между страните е, а и се установява от събраните писмени доказателства, че:

- на 05.07.2019 г. между ищеца като кредитополучател и ответника-търговска Б.а е сключен договор за Б.ов кредит – овърдрафт, по силата на който на ищеца е предоставен кредит в размер от 3 100 000 лв. Връщането на заетата сума, ведно с дължимата възнаградителна лихва, е следвало да бъде извършено в срок до 20.01.2021 г., като съгласно чл. 4.2.d. от договора при предсрочно погасяване кредитополучателят следва да заплати 1% от размера на предсрочно намаления лимит със собствени средства или 3 % от тази база, ако погасяването е извършено със заемни средства от всякакъв вид, получени от кредитополучателя или съдлъжника.
- кредитополучателят е погасил предсрочно (на 08.09. и 09.09.2020 г.) кредита, като средствата, послужили за погасяването му, са постъпили по откритата на негово име при Б.ата-кредитодател Б.ова сметка в резултат от плащания на трети, свързани с ищеца, лица.
- на 11.09.2020 г. Б.ата е уведомила ищеца, че счита погасяването за извършено със заемни средства, получени в резултат от кредитирането на трето, свързано с ищеца,

лице – „П.Т.“ ЕООД по силата на договор за кредит от 26.08.2020 г., сключен с „Б.а ДСК“ АД. В резултат от това на същата дата Б.ата е удържала от сметката на ищеца вместо 1 % от стойността на погасения кредит (31 000 лв.) сумата от 83 700 лв., представляваща 3 % от тази база (93 000 лв.) след приспадане на платена такса за управление на кредита в размер от 9 300 лв.

При тези факти **спорен** между страните е въпросът дали средствата, с които е извършено погасяването, са собствени или заемни. За отговор на този въпрос съдът съобрази следното:

Видно от представените отчети по Б.овата сметка, от която е извършено погасяването, на 08.09.2020 г. ищецът е получил плащания от търговски дружества и еднолични търговци в общ размер от 3 072 144,60 лв. Няма спор, че тази сума е послужила за погасяване на кредита, както и че платците са свързани с ищеца лица.

В основанията за плащане по Б.овите преводи, наредени от третите лица, е записано „плащане по фактури“, като в изпълнение на задължението си по чл. 190 ГПК ищецът е представил и фактурите, по които са извършени плащанията. Според съдържанието им платените суми съставляват цени по договори за продажба на препарати и семена, а две от фактурите на обща стойност от 1 023 776 лв. са с платетц „П.Т.“ ЕООД и обективират цена за пшеница и аванс за царевича. Фактурата за аванса е с дата 08.09.2020 г., а другата – от 20.07.2020 г. Междувременно, на 26.08.2020 г. това дружество е сключило договор за кредит с „Б.а ДСК“ АД, съгласно който по две кредитни линии има право да усвои кредит в общ размер от 15 000 000 лв. Ищецът е съдължник по този договор, като на 08.09.2020 г. „П.Т.“ ЕООД е направило искане за усвояване на сумата от 3 000 000 лв. от одобрения кредитен лимит.

При тези факти може да се заключи, че средствата, с които е извършено предсрочното погасяване, не са придобити от кредитополучателя в резултат от **пряко заемно правоотношение** – нито по силата на договор с финансова институция, нито по заемни договори със свързани лица/съконтрагенти. Формално договорите, по които са получени плащанията, са търговски сделки по продажба и преведените суми съставляват продажна цена, а не дадена в заем сума.

Твърдението на ответника, че процесните плащания от третите лица съставляват **прикрито предоставяне на заемни средства, не се доказва** при условията на пълно доказване. Че тези отношения са симулативни, не сочат нито преки доказателства, нито поредица от косвени с еднозначно значение. Напротив, **свидетелят Д.** разяснява механизма, по който е осъществявана търговската дейност на свързаните лица, като сочи, че между тях са сключвани **множество сделки с цел оптимизиране на печалбата чрез генериране на отстъпки** („По принцип, когато се прави търговска дейност в земеделието, е добре да можеш или да продаваш голям лот пшеница, или да купуваш много торове, защото получаваш по-висока цена за пшеницата и по-ниска цена за торовете. В „П.Г.Х.“ ООД се събира голямо количество пшеница, която се произвежда от околните големи фирми Свързаните фирми са производители основно на пшеница“). Наред с това свидетелят разяснява, че целта на създаването на „П.Т.“ ООД (първоначално ЕООД) е била да се раздели дейността на финансово-управленска (в лицето на ищеца) и чисто търговска (в лицето на свързаните дружества, вкл. новоучреденото), като по този начин се регулират финансовите потоци съобразно интересите на дружествата. Този факт, освен че е съответен на обичайната търговска практика, не насочва на извод за вътрешно кредитиране, още по-малко чрез сключване на симулативни сделки за продажба, прикриващи заеми. Обратно, показанията на свидетеля **допълват фактите, изводими от събраните писмени доказателства, относно наличието на множество търговски (основно продажбени) отношения** между свързаните дружества, в рамките на които всяко дружество запазва своята търговска самостоятелност и съответно получава плащания или погасява задължения.

Съдът, противно на доводите на ответника, изложени в писмената му защита, не намира основание да не кредитира показанията на свидетеля Д., тъй като същите бяха депозираны без уклончиви отговори, с категоричност по определени факти и със заявено съмнение относно спомените за други, което сочи на безпристрастност. Посочените от ответника разминавания между част от показанията и действително осъществените факти (напр. относно точния момент на създаване на свързаното дружество-кредитополучател и момента на закриване на офиса на Б.ата) не са съществени и не могат да доведат до извод за цялостно некредитиране на показанията на този свидетел. Част от сочените разминавания не са и налице – свидетелят напр. не заявява, че Б.ата е отказала ново финансиране чрез нов кредит (в каквато насока са доводите в писмената защита на ответника), а единствено, че било отказано „увеличаване на овърдрафта“, вероятно по процесния договор („Имали сме срещи, които са били с цел увеличаване на овърдрафта, но това ни беше отказано“).

Не навежда на извод за прикриване на заемни отношения и обстоятелството, че **всички плащания са извършени в един ден**, както и по Б.ова сметка, различна от първоначално уговорената. Именно защото платците са свързани с кредитополучателя лица, между тях – както сочи и ответникът – лесно биха могли **да се уговорят надежди и други условия на разплащането, които да удовлетворят конкретните финансови интереси на страните**. Мотивирането на длъжници към изпълнение в определен ден с цел то да бъде впоследствие предназначено за погасяване на задължението към друг кредитор, не съставлява необичайно за търговската дейност между свързани лица действие. Напротив, поставяйки си за цел да погаси предсрочно кредита (каквато цел е обективизирана в изходящо от ищеца писмо до Б.ата), **е нормално кредитополучателят да организира така търговската си дейност**, че да може да генерира достатъчни приходи, с които да извърши погасяването, вкл. като изиска от своите съконтрагенти погасяване в определен ден и по определена сметка.

Действително, установява се, че непосредствено преди извършване на плащанията един от платците е сключил договор за Б.ов кредит и е отправил искане за усвояване на кредита, но както от договора за кредит, така и от приложените към искането за усвояване фактури е видно, че целевото предназначение на усвоената кредитна линия е за **закупуване на зърнени култури** и договорите, по които е предвидено да се заплаща с усвоения кредит, са именно сделки за продажба, сключени отново със същите свързани лица, които от своя страна са извършили разплащания с ищеца. Изложеното сочи, че **между всички свързани лица са съществували множество продажбени отношения**, чието изпълнение в частта относно паричната престация е осъществено непосредствено преди предсрочното погасяване на кредита от ищеца и в резултат от това е генериран приходът, послужил за погасяването. Нищо от съдържанието на сключения между „П.Т.“ ЕООД и „Б.а ДСК“ АД договор за кредит не насочва на извод, че целта на кредитирането е била косвено кредитът да послужи за погасяване на задълженията на ищеца. Последният има качеството на солидарен длъжник по този договор, а обявената в договора цел на кредитирането е за реализиране на търговската дейност на новоучреденото дружество именно по начина, описан от свидетеля Д. – чрез търговия между свързаните дружества (чл. 3.3 и 3.4). Договарянето на обезпечения с първи ред върху имущество, служило за обезпечение и по предсрочно погасения кредит, също не е достатъчна индиция за симулативно предназначаване на новия кредит за погасяване на стария дълг, доколкото този факт може да се обясни и с други съображения, вкл. **с предварителното планиране именно на действията по предсрочно погасяване** чрез кумулиране на приходи от вече осъществените търговски сделки.

Обратно на поддържаната от ответника теза, **изпратеното от ищеца до ответника писмо от 02.09.2020 г.**, не съдържа косвено признание, че намерението на кредитополучателя е да погаси кредита със заемни средства – видно от текста на писмото, със същото е направено искане да се предоговори дължимостта на „комисионната“ от 1 %, а не от 3 %. Този извод се подкрепя и от показанията на свидетеля Д., който разяснява, че на

проведената между страните среща било дискутирано именно отпадане изцяло на „комисионната“ за предсрочно погасяване, а не намаляването ѝ от 3 % на 1 % („Молбата беше да отпадне изцяло този 1 % Позовахме се на факта, че имаме дългогодишни перфектни отношения към този момент. Очаквахме да получим един вид жест от тяхна страна. А.Г. ми беше споделил, че няма как да отпадне такава такса и аз го помолих да се намали Той ми каза да подадем заявление и ние подадохме. В заявлението поискахме да се намали тази такса от 1 %“).

Поради изложения анализ на събраните доказателства съдът е длъжен да приеме, че погасяването на процесния кредит е извършено с постъпления по сделки, обективирани като продажбени отношения между свързаните с кредитополучателя лица, без данни същите да прикриват заемни отношения, нито третите лица да са подставени лица на ищеца при получаване на кредит. Това означава, че не се е реализирал фактическият състав на чл. 4.02.d, пр. второ от договора за удържане на сума в размер от 3 % от стойността на предсрочно погасения кредит. Тъй като сумата е удържана именно на това основание, напълно ирелевантно е дали кредитополучателят е извършил други нарушения на договора за кредит, за които би могъл да дължи неустойка или друго обезщетение, поради което съдът не обсъжда доводите на ответника в тази насока (в частност – за поемане на финансови задължения без съгласие на Б.ата и без уведомяването ѝ).

За пълнота следва да се посочи, че дори средствата, послужили за погасяване на кредита, да са били заемни, то определянето на по-висок процент „комисионна“ в този случай не се явява съответно на обезщетителната функция на тази клауза. Противно на доводите на ответника, съглашението, с което се уговаря задължение за заплащане на сума при предсрочно погасяване на кредита, има неустоечен характер – с него се санкционира неспазването на първоначално договорения срок на договора, в който Б.ата е разчитала да начисли и получи възнаградителна лихва. **Именно като неустойка/обезщетение за вреди тази сума се разглежда и от законодателя** – вж. напр. тчл. 41, ал. 3, 4 и 5 от Закона за кредитите за недвижими имоти на потребители, чл. 32, ал. 4 и 5 от Закона за потребителския кредит. Видно е обаче, че диференцирането на размера на това обезщетение (или неустойка, ако размерът му е договорно установен) е оправдано с оглед момента на предсрочното погасяване (доколкото спрямо него ще е различна и загубата на Б.ата от неполучената възнаградителна лихва), но не и спрямо произхода на средствата. Следователно уговарянето на размер, диференциран според произхода на средствата, не служи за обезщетяване на кредитора за действителните вреди, а единствено за препятстване възможността да се встъпва в облигационни отношения с конкуриращи кредитни институции, което е противно на добрите нрави. Следва да се посочи също, че възражението за нищожност е релевирано своевременно, доколкото – дори да се приеме, че причината за началната недължимост на подлежащата на връщане сума е самостоятелно основание на отделен иск – заявяването на това обстоятелство е направено от ищеца в срока за изменение на иска чрез добавяне на основание по чл. 214, ал. 1 ГПК и няма процесуална пречка да бъде съобразено.

Въз основа на всичко изложено ответникът следва да бъде осъден да върне на ищеца сумата, която надвишава 1 % от стойността на погасения кредит, или 52 700 лв.

По иска по чл.86 ЗЗД:

Съгласно ТР № 5/2017 г. по т.д. № 5/2017 г. на ОСГТК на ВКС при връщане на дадено при начална липса на основание в хипотезата на чл. 55, ал. 1, предл. 1 ЗЗД длъжникът дължи обезщетение за забава от **поканата** да изпълни.

С доклада на делото съдът е пропуснал да укаже на ищеца, че носи тежестта за доказване отправянето на покана за връщане на сумата, но този пропуск не е довел до нарушение на чл. 146, ал. 2 ГПК, доколкото твърдение за такъв факт не е релевиран. Не се и доказва след удържане на сумата и преди предявяване на иска ищецът да е отправил покана за връщането ѝ. Налице е единствено отправено писмо от 02.09.2020 г., в което ищецът е

поискал намаляване на таксата за предсрочно погасяване, но както беше посочено, това изявление касае таксата от 1 %, а не от 3 %. Дори обаче писмото да съдържащо противопоставяне на удържането на таксата в по-големия размер, то не би могло да послужи за покана за връщането ѝ, тъй като към момента на това изявление тя не е била удържана, следователно ищецът не е имал вземане, за чието изпълнение да покани длъжника.

Ето защо искът за лихва следва да бъде отхвърлен.

По разноските:

Ищецът има право на разноски съобразно уважената част от исковете в размер от 7 644,77 лв.

Ответникът не претендира разноски, поради което такива не следва да му се присъждат.

Така мотивиран, съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА „Т. Б.“ АД, ЕИК *****, да заплати на **„П.Г.Х.“ ООД**, ЕИК *****, на основание чл. 55, ал. 1, пр. 1 ЗЗД сумата от **52 000 лв.**, представляващо недължимо платена на 11.09.2020 г. такса за предсрочно погасяване на договор за Б.ов кредит – овърдрафт № 040-286-001/05.07.2019 г., ведно със **законната лихва от 29.04.2021 г. до погасяването**, както и на основание чл. 78, ал. 1 ГПК сумата от **7 644,77 лв.** разноски.

ОТХВЪРЛЯ предявения от **„П.Г.Х.“ ООД**, ЕИК *****, срещу **„Т. Б.“ АД**, ЕИК *****, иск с правно основание чл. 86 ЗЗД за заплащане на сумата от 3 366,94 лв., представляваща лихва за забава върху недължимо платената сума за периода 11.09.2020 г. – 28.04.2021 г.

Решението може да се обжалва пред Апелативен съд – гр. София в двуседмичен срок от връчване на препис.

Съдия при Софийски градски съд: _____